

ЗАГАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ НААУ

**«Оцінка відповідності. Вимоги до органів, що проводять аудит і
сертифікацію систем управління.**

**Вимоги до компетентності персоналу, який забезпечує аудит та
сертифікацію систем управління навколишнім середовищем»
(відповідно до ISO/IEC 17021-2:2016)**

(ЗД-08.10.38, редакція 01 від 05.02.2018)

ПЕРЕДМОВА

Цей документ розроблений і впроваджений Національним агентством з акредитації України (далі - НААУ) відповідно до “Політики НААУ щодо впровадження під час акредитації вимог міжнародних стандартів” (ЗД-08.00.11). Документ опрацьований спільно з Технічним комітетом з акредитації.

Цей документ є неофіційним перекладом та носить інформаційний характер, при цьому рекомендується використовувати стандарт ISO/IEC 17021-2:2016 англійською мовою.

Документ рекомендований для використання органами з оцінки відповідності, персоналом з акредитації, працівниками НААУ та іншими зацікавленими сторонами.

ВСТУП

Цей документ доповнює ISO/IEC 17021-1. Зокрема, він надає роз’яснення щодо вимог до компетентності персоналу, залученого до процесу сертифікації, викладених у ISO/IEC 17021:2011-1:2015, додаток А.

Органи з сертифікації несуть відповідальність перед зацікавленими сторонами, у тому числі перед своїми клієнтами та клієнтами організацій, чії системи управління сертифіковано, щоб гарантувати, що дозволено проводити аудити систем управління навколишнім середовищем (далі – СУНС) тільки тим аудиторам, які демонструють відповідну компетентність. Усім аудиторам СУНС слід володіти загальною компетентністю, описаною в ISO/IEC 17021-1, а також спеціальними знаннями щодо СУНС, описаними в цьому документі.

Органи з сертифікації повинні будуть визначити спеціальну компетентність конкретних груп з аудиту, необхідну для сфери кожного аудиту СУНС. Вибір групи з аудиту СУНС буде залежати від різних факторів, у тому числі від технічної області СУНС, середовища організації, її екологічних аспектів і ділянок, на яких відбуваються ці аспекти.

Також описані вимоги до компетентності іншого персоналу, який бере участь в діяльності з сертифікації.

У цьому документі використано такі форми дієслів:

- “shall” вказує на вимогу;
- “should” вказує на рекомендацію;
- “may” вказує на дозвіл;
- “can” вказує на можливість або спроможність.

Більш детальну інформацію можна знайти в Директивах ISO/IEC, частина 2.

Оцінка відповідності. Вимоги до органів, що проводять аудит і сертифікацію систем управління – Частина 2:

Вимоги до компетентності персоналу, який забезпечує аудит та сертифікацію систем управління навколишнім середовищем (відповідно до ISO/IEC 17021-2:2016)

1 СФЕРА

У цьому документі визначено додаткові вимоги до компетентності персоналу, залученого до процесів аудиту та сертифікації систем управління навколишнім середовищем (далі - СУНС), і доповнює існуючі вимоги ISO/IEC 17021-1.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У тексті є наступні посилання на документи, які повністю або частково являють собою вимоги цього документа. Для датованих посилань застосовують лише зазначені видання. Для не датованих посилань застосовують останнє видання документу, на який посилаються (включаючи будь-які зміни).

ISO/IEC 17021-1:2015, Оцінка відповідності - Вимоги до органів, що проводять аудит і сертифікацію систем управління – Частина 1: Вимоги

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

У даному документі застосовні терміни та визначення, що наведені у ISO/IEC 17021-1 а також ті, що наведені нижче.

ISO та IEC підтримують термінологічні бази даних, які використовуються в стандартизації, за наступними адресами:

- ISO Online browsing platform: доступна на <http://www.iso.org/obp>
- IEC Electropedia: доступна на <http://www.electropedia.org/>

3.1

Технічна область СУНС

технічна область систем управління навколишнім середовищем

область, що характеризується спільними рисами процесів, які пов'язані з системою управління навколишнім середовищем та її передбачуваними результатами.

4 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ

Орган з сертифікації повинен визначити вимоги до компетентності для кожної відповідної технічної області СУНС і для кожної функції з сертифікації. Орган з сертифікації повинен враховувати всі вимоги, зазначені в пунктах 5, 6 і 7, які мають відношення до технічних областей СУНС, як це визначено органом з сертифікації. Див. таблиці А.1 і А.2 для узагальнення вимог до компетентності персоналу, залученого до конкретних функцій з сертифікації.

5 ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ АУДИТОРІВ СУНС

5.1 Загальні положення

Кожен аудитор СУНС повинен мати рівень компетентності, визначений органом з сертифікації для окремої технічної області, що включає загальну компетентність, описану в ISO/IEC 17021-1, а також знання СУНС, описані в 5.2- 5.15.

5.2 Термінологія у сфері навколишнього середовища

Кожен аудитор СУНС повинен знати екологічні терміни, визначення та поняття, які використовуються у сфері СУНС.

ПРИМІТКА: Поняття включають «передбачуваний результат», «екологічну стійкість» і «сталий розвиток» (див. ISO 14001:2015, Пункт 1 і Пункт А.3).

5.3 Показники навколишнього середовища

Кожен аудитор СУНС повинен знати кількісні показники вихідних даних навколишнього середовища, застосовні до СУНС та обов'язкових для дотримання відповідності вимог.

ПРИКЛАДИ: Прямі, нормалізовані, зібрані, індексовані і зважені вимірювання, моделювання, баланс мас.

5.4 Моніторинг навколишнього середовища та методи вимірювання

Кожен аудитор СУНС повинен мати знання щодо екологічного моніторингу та методів вимірювання, аналітичних методів (включаючи обладнання, його калібрування або верифікацію та технічне обслуговування).

ПРИКЛАДИ: Безперервний, періодичний та ручний відбір зразків, спостереження, зроблені під час аномальних умов.

5.5 Екологічні аспекти та впливи на довкілля

Кожен аудитор СУНС повинен знати методи визначення екологічних аспектів та впливів на довкілля та визначати їх значення для навколишнього середовища.

5.6 Перспектива життєвого циклу

Кожен аудитор СУНС повинен знати поняття життєвого циклу та як організація може застосовувати перспективу життєвого циклу до своєї продукції та послуг.

ПРИМІТКА: Термін «життєвий цикл» визначено в ISO 14001:2015, 3.3.3 Див. також ISO 14001:2015, А.6.1.2.

5.7 Оцінка екологічної дієвості

Кожен аудитор СУНС повинен знати методи оцінки екологічної дієвості, включаючи показники, достатні для визначення того, чи екологічна дієвість організації щодо навколишнього середовища відповідає передбачуваним результатам СУНС.

ПРИМІТКА: ISO 14031 надає подальшу інформацію щодо оцінки екологічної дієвості.

5.8 Обов'язкові для дотримання відповідності вимоги

Кожен аудитор СУНС повинен володіти знаннями, щоб визначати, чи організація визначила свої обов'язкові для дотримання відповідності вимоги стосовно СУНС та оцінила свою відповідність цим вимогам.

ПРИМІТКА: Термін «обов'язкові для дотримання відповідності вимоги» визначено в ISO 14001:2015, 3.2.9.

5.9 Готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них

5.9.1 Кожен аудитор СУНС повинен володіти знаннями, достатніми для того, щоб визначити, чи організація ідентифікувала потенційні надзвичайні ситуації та запланувала відповідні дії.

5.9.2 Кожен аудитор СУНС повинен володіти знаннями, достатніми для того, щоб оцінити результативність організації в тестуванні своїх дій у відповідь на надзвичайні ситуації та дій у відповідь на реальні надзвичайні ситуації, якщо застосовно.

5.10 Операційний контроль

Кожен аудитор СУНС повинен володіти знаннями процесів, які використовуються для операційного контролю та планування, включаючи менеджмент змін, пов'язаних з СУНС.

5.11 Фактори, пов'язані з ділянкою

Кожен аудитор СУНС повинен знати фактори, пов'язані з ділянками, які можуть мати потенційні впливи на аспекти організації щодо оточуючої території, екосистем та громад. Фактори, пов'язані з ділянкою, включають географію, клімат, гідрогеологію, топографію, ґрунт та інші фактори, пов'язані з фізичними умовами ділянки, у тому числі, попереднє використання ділянки.

5.12 Сфера

Кожен аудитор СУНС повинен знати як визначати відповідність сфери СУНС в межах середовища організації та її діяльності, продукції і послуг.

5.13 Інформація, яка передається

Кожен аудитор СУНС повинен володіти знаннями, пов'язаними з аудитом інформації, яка передається з метою перевірки надійності відповідної екологічної інформації, яка пов'язана з СУНС.

ПРИМІТКА: Це включає знання факторів, які впливають на надійність, такі як прозорість, доцільність, правдивість, фактичність/точність, повнота та зрозумілість (див. ISO 14001:2015, А.7.4).

5.14 Середовище організації

5.14.1 Кожен аудитор СУНС повинен знати, як визначити, що організація ідентифікувала зовнішні та внутрішні питання, включаючи умови навколишнього середовища, пов'язані з середовищем своєї діяльності, які потенційно впливають на здатність організації досягати передбачувані результати СУНС.

5.14.2 Кожен аудитор СУНС повинен знати, як визначити, що організація ідентифікувала потреби та очікування зацікавлених сторін, пов'язаних з СУНС організації.

5.15 Ризики та можливості

5.15.1 Кожен аудитор СУНС повинен знати методи визначення ризиків та можливостей, та як застосовувати ці методи в середовищі організації.

ПРИМІТКА 1: Термін «ризики та можливості» визначено в ISO 14001:2015, 3.2.11.

ПРИМІТКА 2: Приклади методів визначення ризиків та можливостей включають SWOT (Сильні сторони- Слабкі сторони-Можливості-Загрози), PESTLE (Політичні-Економічні-Соціальні-Технологічні-Юридичні-Екологічні), Дельфійський метод, Матрицю ймовірності та впливу та семінари з оптимізації ризиків.

5.15.2 Кожен аудитор СУНС повинен знати, як визначити, чи організація належним чином визначила та розглянула ризики та можливості, пов'язані з середовищем організації, екологічними аспектами та обов'язковими для дотримання відповідності вимогами.

6 СПЕЦІАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ ЩОДО АСПЕКТІВ ДЛЯ АУДИТУ СУНС

6.1 Загальні положення

Група аудиторів має бути призначена та складатися з аудиторів (та технічних експертів, за необхідності), що мають колективну компетентність для проведення аудиту. Орган з сертифікації повинен визначити спеціальні критерії компетентності, що стосуються кожного з аспектів відповідно до технічної області СУНС, у якій вона діє, і відповідає вимогам, зазначеним у пунктах 6.2 - 6.8.

ПРИМІТКА: Не обов'язково, щоб кожен аудитор в групі мав однакову компетентність; проте колективна компетентність групи має бути достатньою для досягнення цілей аудиту.

6.2 Викиди в повітря

6.2.1 Загальні положення

Викиди в повітря трапляються внаслідок діяльності, такої як виконання механічних, хімічних або біологічних процесів, що створюють чи використовують енергію, або шляхом надання послуг, які потребують використання транспортних засобів на викопному органічному паливі. Ці викиди можуть включати гази і тверді частинки та підлягати контролю через механічні, хімічні або природні засоби для зменшення їх до прийняттого рівня, щоб уникнути забруднення повітря.

6.2.2 Гази, аерозолі та тверді частинки

Персонал, задіяний в аудиті СУНС, повинен володіти знаннями про види викидів у повітря (неорганізовані, точкові або дифузні) газів, аерозолів або твердих частинок [наприклад, летючі органічні сполуки (ЛОС), аромати, кислоти, основи, парникові гази, мікроорганізми, важкі метали].

6.2.3 Операційний контроль

Персонал, задіяний в аудиті СУНС, повинен знати методи, що використовуються для контролю викидів у повітря, таких як методи фільтрації, скрубери, контроль водяного туману та теплові окислювачі.

6.2.4 Моніторинг та вимірювання

Персонал, задіяний в аудиті СУНС, повинен знати методи, що використовуються для моніторингу викидів в атмосферу, наприклад, спостереження викидів димових газів, безперервний або вибірковий моніторинг димової труби, відбір проб повітря та аналізу і розрахункового важення маси, кількісне визначення мікроорганізмів, та дослідження ароматів.

6.3 Викиди в землю

6.3.1 Загальні положення

Викиди в землю твердих або рідких речовин можуть відбуватися у вигляді відходів від механічних, хімічних та біологічних процесів під час виробництва або утилізації продукту, або надання послуг, або в результаті природних явищ чи аварійної ситуації.

6.3.2 Рідкі або тверді викиди

Персонал, задіяний в аудиті СУНС, повинен володіти знаннями про викиди в землю, включаючи, але не обмежуючись, про важкі метали, поліциклічні ароматичні вуглеводні (ПАВ), продукти на основі нафти, галогенні вуглеводні, пестициди, гербіциди та відходи тваринництва.

6.3.3 Операційний контроль

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи, що використовуються для контролю викидів у ґрунт, таких як первинна або вторинна захисна оболонка (укрупнення) і дисперсія (ставки земельних програм).

ПРИМІТКА: Дані викиди можна проконтролювати за допомогою фізичних засобів (наприклад, уловлювач мулу, шлюз) або природньої (наприклад, компостування) чи хімічної обробки (первинна, вторинна, третинна) та біологічного відновлення (фіто/анаеробне).

6.3.4 Моніторинг та вимірювання

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи, що використовуються для моніторингу, вимірювання і аналізу ґрунту, пов'язаного з викидами в землю.

6.4 Викиди у воду

6.4.1 Загальні положення

Викидами у воду є скиди, які включають промислові стоки, стічні води та дифузні стоки (наприклад, добрива або пестициди, що переносяться природними опадами). Ця вода може піддаватися очищенню, або безпосередньо бути скинута у поверхневі або ґрунтові води до або після очищення.

6.4.2 Поверхневі та ґрунтові води

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями поверхневих та ґрунтових водних потоків і характеристик, у тому числі, водяних стовпів, зважених та розчинених твердих речовин, осадження, в'язкості стічних вод і щільності, випаровування, окислення і евтрофікації.

6.4.3 Операційний контроль

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати типові потоки рідких відходів (наприклад, органічні, неорганічні) та методи, що використовуються для очищення рідких відходів (наприклад, аеробне та анаеробне очищення).

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи, що використовуються для контролю потоків поверхневих вод (наприклад, від погодних умов) і для відновлення поверхневих та ґрунтових вод.

6.4.4 Моніторинг та вимірювання

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати вимірювальні параметри та методи, що застосовуються для моніторингу процесів обробки рідких відходів та/або інших викидів, (наприклад, показники, включаючи біологічну потребу кисню або хімічну потребу кисню (BOD та COD), відбір проб і аналіз, пристрої виробничого контролю та інспекції).

6.5 Використання сировини, енергії та природних ресурсів

6.5.1. Початковий рівень

6.5.1.1. Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями щодо проблем вичерпання ресурсів, включаючи підбір джерел відновлюваних і не відновлюваних матеріалів, дефіцит води, втрата лісів і виснаження ґрунтів.

6.5.1.2 Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями щодо відновлюваних і не відновлюваних джерел енергії, методів для перетворення їх в корисну енергію та їх вплив на навколишнє середовище, у тому числі, кліматичні зміни, вплив на біологічну різноманітність та екосистеми та обмеження їх застосування.

6.5.2 Вищий рівень

6.5.2.1 Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати технологію і методи, які пов'язані зі скороченням, споживанням, мінімізацією джерел, відновленням ресурсів, процесами відновлення та очищення.

6.5.2.2 Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати про вплив, який діяльність організації має на навколишнє середовище, включаючи біологічну різноманітність та екосистеми.

6.5.3 Операційний контроль

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи, що використовуються для контролю ефективного використання ресурсів.

6.5.4 Моніторинг та вимірювання

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти методами моніторингу та вимірювання, які пов'язані із використанням ресурсів.

6.6 Викиди енергії

6.6.1 Джерела випромінювання енергії

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями про джерела випромінювання тепла, світла, електромагнітної та іонізуючої радіації, шуму і вібрації та їх потенційні впливи на навколишнє середовище.

6.6.2 Операційний контроль

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи управління і контролю випромінюваними, включаючи, управління процесами, зменшення та припинення випромінювання.

ПРИКЛАДИ: Вони включають такі методи як теплообмін та ізоляція.

6.6.3 Моніторинг та вимірювання

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи моніторингу та вимірювань, які пов'язані з випромінюванням енергії, таких як теплові зображення (тепло), вимірювання світла (світло), гаус метр (електромагнітна сила), дозиметри та плівкові дозиметри (іонізуюче випромінювання), вимірювання (шуму та вібрацій).

6.7 Відходи

6.7.1 Джерела відходів

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями про відходи, що утворюються внаслідок діяльності організації, у тому числі, про властивості відходів та їх потенційний вплив на навколишнє середовище.

6.7.2 Операційний контроль

6.7.2.1 Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями методології для ліквідації, зменшення джерел і мінімізації відходів, у тому числі, методами повторного використання, переробки та утилізації.

6.7.2.2 Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи поводження, зберігання, транспортування, обробки та утилізації відходів.

6.7.3 Моніторинг та вимірювання

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи моніторингу та вимірювань відходів, таких як розрахунок балансу маси, зважування, вимірювання об'єму та критерії зберігання відходів (наприклад, температура для легкозаймистих матеріалів, час зберігання).

6.8 Використання простору

6.8.1 Фізичні характеристики

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен володіти знаннями про зв'язки фізичних характеристик (розмір, форма і колір) будівель, споруд та обладнання з місцевим навколишнім середовищем.

6.8.2 Операційний контроль

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен знати методи управління фізичними характеристиками, такими як планування та дизайн, благоустрій, використання кольору для зменшення впливу на навколишнє середовище.

6.8.3 Моніторинг та вимірювання

Персонал, залучений до аудиту СУНС, повинен мати знання щодо моніторингу просторового планування, вимог до будівництва та обладнання, а також систем технічного обслуговування та благоустрою.

7 ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ІНШОГО ПЕРСОНАЛУ

7.1 Загальні положення

Орган з сертифікації повинен визначити вимоги до компетентності для іншого персоналу, залученого до функцій з сертифікації, наведених в пунктах 7.2 і 7.3. Такі функції можуть виконувати одна або декілька осіб.

7.2 Компетентність персоналу, який проводить розгляд заявок для визначення необхідної компетентності групи з аудиту, відбір членів групи з аудиту і визначення тривалості аудиту

7.2.1 Термінологія у сфері навколишнього середовища

Відповідно до своїх функцій персонал повинен знати терміни та визначення у сфері навколишнього середовища.

7.2.2 Екологічні аспекти та впливи на довкілля

Відповідно до своїх функцій персонал повинен знати екологічні аспекти і пов'язані з ними впливи.

7.2.3 Чинники, пов'язані з місцем розташування

Відповідно до своїх функцій персонал повинен мати знання щодо чинників, пов'язаних з місцем розташування, у тому числі, близькість до екологічно чутливих середовищ (наприклад, водно-болотні угіддя, рослинний світ, тваринний світ і людські громади), які можуть бути порушені в результаті діяльності організації, в об'ємі, достатньому для відбору компетентної групи з аудиту.

7.2.4 Сфера

Відповідно до своїх функцій персонал повинен знати як визначити, що запропонована сфера сертифікації є доречною для досягнення передбачуваних результатів аналізу заявки.

7.3 Компетентність персоналу, який розглядає звіти аудиторів і приймає рішення щодо сертифікації

7.3.1 Термінологія у сфері навколишнього середовища

Персонал, який розглядає звіти аудиторів і приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати терміни та визначення у сфері навколишнього середовища.

7.3.2 Екологічні аспекти та впливи на довкілля

Персонал, який розглядає звіти аудиторів і приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати екологічні аспекти та впливи на довкілля.

7.3.3 Оцінювання екологічної дієвості

Персонал, який розглядає звіти аудиторів і приймає рішення щодо сертифікації, повинен володіти знаннями щодо оцінювання екологічної дієвості.

ПРИМІТКА ISO 14031 надає додаткову інформацію щодо оцінювання екологічної дієвості.

7.3.4 Обов'язкові для дотримання відповідності вимоги

Персонал, який розглядає звіти аудиторів і приймає рішення щодо сертифікації, повинен володіти знаннями щодо застосовних обов'язкових для дотримання відповідності вимог у достатній мірі для того, щоб приймати рішення на основі звіту з сертифікаційного аудиту.

7.3.5 Сфера

Персонал, який розглядає звіти аудиторів і приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати як визначати відповідність сфери сертифікації.

Додаток А
(інформативний)

Знання щодо проведення аудиту та сертифікації СУНС

Таблиці А.1 і А.2 містять загальні знання, необхідні для проведення аудиту та сертифікації СУНС, але вони є інформативними тому, що вони тільки визначають області знань для виконання певних функцій з сертифікації.

Вимоги до компетентності для кожної функції визначені в пунктах 5, 6 та 7, а також таблиці А.1 та А.2 і дають посилання на конкретні вимоги. «Х» вказує, що орган із сертифікації повинен визначити критерії та глибину знань.

Таблиця А.1 – Знання щодо проведення аудиту та сертифікації СУНС

Знання	Функції сертифікації		
	Проведення аналізу заявок для визначення необхідної компетентності групи аудиторів, відбору членів групи з аудиту і визначення тривалості аудиту	Аналіз звітів аудиту та прийняття рішень щодо сертифікації	Проведення аудиту
Термінологія у сфері навколишнього середовища	Х (7.2.1)	Х(7.3.1)	Х (5.2)
Показники навколишнього середовища	а	а	Х(5.3)
Методи моніторингу та вимірювання навколишнього середовища	а	а	Х(5.4)
Екологічні аспекти та впливи на довкілля	Х (7.2.2)	Х(7.3.2)	Х(5.5)
Перспектива життєвого циклу	а	а	Х(5.6)
Оцінка екологічної дієвості	а	Х(7.3.3)	Х (5.7)
Обов'язкові для дотримання відповідності вимоги	а	Х(7.3.4)	Х (5.8)
Готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них	а	а	Х (5.9)
Операційний контроль	а	а	Х (5.10)
Чинники, пов'язані з ділянкою	Х (7.2.3)	а	Х (5.11)
Сфера	Х (7.2.4)	Х (7.3.5)	Х (5.12)
Інформація, що передається	а	а	Х (5.13)
Середовище організації	а	а	Х (5.14)
Ризики та можливості	а	а	Х (5.15)
а – означає «не застосовується»			

Таблиця А.2 – Знання для спеціальних аспектів

Знання	Функції сертифікації		
	Проведення аналізу заявок для визначення необхідної компетентності групи аудиторів, відбору членів групи з аудиту і визначення тривалості аудиту	Аналіз звітів аудиту та прийняття рішень щодо сертифікації	Проведення аудиту
Викиди в повітря (6.2)			
Гази і тверді частинки	a	a	X (6.2.2)
Операційний контроль	a	a	X(6.2.3)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.2.4)
Викиди в землю (6.3)			
Рідкі або тверді викиди	a	a	X(6.3.2)
Операційний контроль	a	a	X(6.3.3)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.3.4)
Викиди у воду (6.4)			
Поверхневі та ґрунтові води	a	a	X(6.4.2)
Операційний контроль	a	a	X(6.4.3)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.4.4)
Використання сировини, енергії та природних ресурсів (6.5)			
Первинний менеджмент - використання природних ресурсів (наприклад, викопне паливо, водна флора і фауна, земля)	a	a	X(6.5.1)
Вторинний менеджмент (скорочення, мінімізація, повторне використання, утилізація джерел, практики і процеси очищення)	a	a	X(6.5.2)
Операційний контроль	a	a	X(6.5.3)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.5.4)
Випромінювана енергія (тепло, світло та іонізуюча радіація, вібрація, шум) (6.6)			
Джерела викидів енергії	a	a	X(6.6.1)
Операційний контроль	a	a	X(6.6.2)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.6.3)
Відходи (6.7)			
Джерела відходів	a	a	X(6.7.1)
Операційний контроль	a	a	X(6.7.2)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.7.3)
Використання простору (6.8)			
Фізичні атрибути	a	a	X(6.8.1)
Операційний контроль	a	a	X(6.8.2)
Моніторинг та вимірювання	a	a	X(6.8.3)
ПРИМІТКА Аспекти у даній таблиці відображають зміст ISO 14001:2015, додаток А а – означає «не застосовується»			

Бібліографія

- [1] ISO 9000, Системи управління якістю - Основні положення і словник
- [2] ISO 14001:2015, Системи управління навколишнім середовищем - Вимоги та керівництво щодо застосування
- [3] ISO 14004, Системи управління навколишнім середовищем - Загальні керівні вказівки щодо принципів, систем та методів забезпечення
- [4] ISO 14005, Системи управління навколишнім середовищем - Керівництво щодо поетапного впровадження систем управління навколишнім середовищем з оцінкою показників навколишнього середовища
- [5] ISO 14006, Системи управління навколишнім середовищем - Керівні принципи для вбудованого екодизайну
- [6] ISO 14031, Управління навколишнім середовищем - Оцінка показників навколишнього середовища - Керівництво
- [7] ISO 14040, Управління навколишнім середовищем - Оцінка життєвого циклу - Принципи та рамки
- [8] ISO/TR 14062, Управління навколишнім середовищем - Інтегрування аспектів навколишнього середовища в проектування і розробку продукції
- [9] ISO 14064-2, Парникові гази - Частина 2. Технічні вимоги і керівництво для проєктувальників з визначення кількості, моніторингу та звітності про скорочення викидів парникових газів і видаленні перевищеної кількості
- [10] ISO 14065, Парникові гази - Вимоги до органів з валідації та верифікації парникових газів, що застосовуються для акредитації або інших форм визнання
- [11] ISO 14066, Парникові гази - Вимоги до компетентності груп з валідації та верифікації парникових газів
- [12] ISO 19011, Керівництво для проведення аудиту систем менеджменту
- [13] ISO 31000, Управління ризиками - Принципи та керівництво
- [14] ISO/IEC 17000, Оцінка відповідності - Словник і загальні принципи